

Proslava 100-godišnjice Nikole Tesle

Ivan Lupis-Vukić, Split

Svaki Jugoslaven, prožet osjećajem narodnog ponosa, sa zadovoljstvom je pročitao u splitskoj »Sl. Dalmaciji«, da je odbor kotara Dubrovnik izradio okvirni program za proslavu 100-godišnjice rođenja Nikole Tesle. Program predviđa održavanje predavanja, priredaba, prikazivanje dokumentarnih filmova, i t. d.

Dubrovnik, kao gnijezdo i žarište naše drevne kulture, učinit će nešto dostojno i, u granicama mogućnosti, dostojno će proslaviti najveći um, što ga je rodio naš narod.

Tesla je toliko otkrio, izumio, navijestio, da je o njemu znameniti američki električni inženjer i pisac prof. B. A. Behrend napisao: »Onima, koji su došli poslije njega, Tesla nije ništa ostavio da otkriju. Kada bismo iz našega industrijskog svijeta izlučili rezultate Teslinih djela, točkovi industrije prestali bi da se okreću, naša bi se električna kola i vlakovi zaustavili, naši gradovi bi bili u tami, naše tvornice bi bile mrtve i nezaposlene«. Prof. Behrend je napisao i veliko znanstveno djelo »The Induction Motor« — Teslin motor« — koje mu je donijelo slavu i bogatstvo.

Hugo Gernsback, urednik američke smotre »Electrical Experimter« napisao je o Tesli: »Tesla ima više originalnih izuma sebi na kredit, nego li ijedan drugi u povijesti. On je veći od Arhimeda, Faraday-a i Edisona«.

Teslin životopisac Amerikanac John J. O'Neill napisao je o Tesli: »I drevni bogovi u najraspojasanijoj mašti svojih poklonika nikada ne poduzeše tako džinovske poduhvate svjetskih dimenzija, kakve je Tesla izvršio . . . On je tvorac suvremenog doba . . . bajoslovni individuum, koji kao da pripada dalekoj budućnosti . . .

Sve ovo su o Tesli kazali autoriteti, čija se mišljenja ne može pobijati.

A koliko ponosan može da bude svaki Jugoslaven zato, što je Teslin sunarodnjak; sunarodnjak veleuma, koji je iz iskrenog osjećanja o sebi kazao, da se najviše ponosi svojim srpstvom i hrvatstvom, svojom domovinom!

Nema umnika u povijesti, koji je više pripadao čovječanstvu i budućnosti od našega Tesle, jer ničija djela nisu više olakotila tegobe života svim ljudskim bićima i unaprijedila civilizaciju, koliko djela Nikole Tesle. Do pojave Tesle električne centrale davale su svijetlo samo

na površini od dva četvorna kilometra. Teslina dvo-smjerna (naizmjenična) struja prenosi svijetlo i snagu na najveće daljine. Sto bi bez Tesle vodene snage svijetlo rijeke? Po Tesli je u tim snagama uslov trajnog napretka i sve ljepše budućnosti. Svi mornari na svim morima i oceanima korisnici su Teslinih izuma, kadgod su im životi u pogibelji i pomoć potrebna, jer telegrafija bez žica i radio Teslini su izumi. Tesla je s pravom o sebi kazao, da je on obretnik, a oni koji iskorišćuju njegova otkrića, da su izumio.

Kad je Thomas Edison sagradio svoju prvu centralu, da opskrbljuje svijetlom 50 svojih susjednih, mušterija, Tesli je bilo 25 godina i već je tada znao, da će električitet davati i snagu i sa svijetlom je prenositi na velike daljine. Danas ta snaga, tako reći, svijet pokreće.

U svojim 30-tim godinama Tesla je tolika električna čudesa navijestio i preokao, da su ga i najveći ondašnji električni stručnjaci — Lord Kelvin i Thomas Edison među njima — smatrali fantastom. Danas su Tesline »fantazije« tako opipljiva stvarnost, jer i malo dijete može naviti radio i slušati.

Tesline »fantazije« — njegova navještenja i otkrića — postepeno su se razvijale i u zbilju pretvarale, poštalje svakidašnjicom, pa je svijet kroz desetljeća postepeno Teslu zaboravljao. Tek nakon Tesline smrti Vrhovni sud Sjedinjenih Država presudio je, da je Tesla, a ne Marconi izumio telegrafiju bez žica.

U Jugoslaviji i u čitavom znanstvenom svijetu proslavljena je 100-godišnjica rođenja Nikole Tesle. Znanstvenici s obiju strana Atlantika dođoše u Teslinu domovinu, da skupa s nama odadu počast Teslinu geniju.

Da zaključim: Djela i ime Nikole Tesle bit će naš ponos kroz vjekove, jer kao što se sadašnji, tako se ni budući civilizirni život ne može zamisliti bez Teslinih djela. Električna će znanost kroz vjekove raditi na Teslinim otkrićima i navještenjima. Vidjeli smo, da je prof. Behrend kazao, da Tesla nije svojim nasljednicima ništa ostavio da otkriju. A pošto je Tesla navijestio sva buduća čudesa elektrike, njegovim nasljednicima ne ostaje, nego da na njegovim ostvarenim »fantazijama« i dalje rade, a još neostvarene, da po njegovim zamislima postepeno pretvaraju u praktičnu stvarnost.

Iseljeničke vijesti

MATICA I ISELJENICI

Poslije Iseljeničkog tjedna u našoj zemlji sve više jačaju organizacije Matice iseljenika. Primljena su mnoga pisma od iseljenika, koji su boravili u našoj zemlji i koji pismo potvrđuju, da se Matica iseljenika pokazala kao odličan domaćin. U jednom pismu iz San Franciska stoji da Matica oživljava drage uspomene. Za vrijeme Iseljeničkog tjedna 1957. godine Matica iseljenika pozvat će u goste predstavnike Udruženja naših iseljenika iz raznih krajeva svijeta. Na taj način još više će ojačati suradnja i prijateljske veze.

STIPENDIJE »NIKOLE TESLE«

Republički odbor za proslavu stogodišnjice rođenja Nikole Tesle u Zagrebu raspisao je natječaj za 3 stipendije. Sve 3 su post-diplomske za naučno usavršavanje: elektro-tehnike uopće, elektro-energetike i teorijsko-nuklearne fizike. Pravo natjecanja imaju stručnjaci sa završenom diplomom i sa stažom od 2 godine (Ne smiju biti stariji od 35 godina i treba da im je radno mjesto u Hrvatskoj). Stipendiranje traje godinu dana u iznosu 15.000 Din mjesečno ili u iznosu mjesečne plaće kandidata, ako je bila viša od 15.000 Dinara. Ove stipendije dodjeljivat će se svake godine novim natječajem. Stipendiranje se može produžiti, ako stipendista treba izvršiti neki započeti rad ili položiti doktorat nauka.